

NEGENDE HOOFDSTUK.

Waarin Breydel bezoek krijgt.

Mathijs schoof twee zware grendels weg. De eikenhouten deur knarste op hare verroeste hengsels.

— Breydel ! riep de knecht.

— Wat is er ? Kunt ge me den laatsten avond mijns levens niet met rust laten ?

— Hier is een eerwaarde vader, die u bemoedigen wil voor de groote reis van morgen.

— Spreekt hij Vlaamsch ?

— Ja, mijn zoon ! antwoordde de monnik, in den kerker stappende.

— Hang den fakkel aan dezen haak en laat ons alleen ! De woorden van een stervende moeten niet door een derde gehoord worden, vervolgde hij tot Mathijs.

De knecht hing het licht aan den muur en weggaande sprak hij :

— Als ge gereed zijt, wil dan kloppen, eerwaarde vader. Ik zal in de gang wachten.

— Goed, mijn zoon !

De geestelijke was met den geboeiden deken alleen.

— Nu geloof ik toch ook, dat ik sterven zal. Ik had zoo op mijne vrienden gehoopt ! zei de laatste zuchtend.

— Breydel sterven, Breydel, de fiere Klauwaart ! Oom herkent ge mijne stem dan niet ? hernam de andere, op veel minder zwaren toon, dan hij tot nu toe aangeslagen had.

— Arnold ! fluisterde Breydel met blijde verrassing.

— Wij komen u redden, fluisterde de vermomde, die inderdaad niemand anders was dan de jongeling, dien wij in de woning des dekens

ontmoet hebben. Vraag niets, oom ! Wij moeten snel handelen. Boven, ook in 't kasteel, wacht uw knecht Flip ons.

— Ik ben geboeid, antwoordde Breydel.

— Daarop rekende ik. 'k Heb een vijl.

Men kon niet weten, of er soms een der bedienden, misschien de heer van Syssele zelf, aan de deur te luisteren stond.

Om geen vermoeden te wekken, begon vader Bartholomeus luid te spreken. Zijne stem verdoofde tevens 't geknarsch van 't werktuig, waarmede hij de ijzers doorvijlen wilde.

— Wel, wel, neef Jan, vind ik u zoo terug ! vermaande hij op langzamen toon. Is dat nu de vrucht mijner wijze lessen ? Als kind waart ge zoo'n onschuldig knaapje. Ik koesterde de beste verwachtingen van u. En nu ontmoet ik u in den kelder van dit kasteel. De heer van Syssele zal u morgen de straf toedienen, welke ge verdient, vanwege uwe boosheid. Maar spottend fluisterde Arnold : Hij zal niet weinig op zijn neus staan zien, als de vogel gevlogen is. Dan weer luid vervolgde hij : Jan, gevoelt gij den ernst van 't oogenblik ?

— Ja, antwoordde de deken vezelend. Haast u maar, een ijzer is al los. Nu 't tweede aan mijn linkerhand.

— Gevoelt ge den ernst van 't oogenblik ? herhaalde de vermeende monnik. Morgen zult gij sterven ! Morgen slingert men u in de eeuwigheid ! Ha, mijn harte ijst, als ik daaraan denk ! Jan, ge hebt me nog veel te zeggen, nietwaar ? Spreek gerust ! Of wilt gij uwe bekentenissen eerst doen voor den edelman, dien ge zoo diep gegriefd hebt.

— Zeker moet ik dien nog bekentenissen doen ! fluisterde Breydel. Ha, laat ik maar eens vrij zijn ! Dit vervloekt kasteel, waarin men Klauwaarts boeit, zal verdwijnen.

— Houd uwe hand wat hooger, zei Arnold zacht. En de stem weer verheffende ging hij voort : Dus ge wilt liever uw hart voor mij alleen uitstorten ! Welnu mijn zoon, ik luister ! Vertrouw op mij ! En mocht het mij gegeven worden, u met uw lot te verzoenen !

— Wie heeft de tijding gebracht van mijn gevangenschap ? vroeg de deken stil.

— Ralph, de schaper, vertelde Arnold, en dan galmde hij op zalvenden toon : Vertel alles, mijn broeder ! Spreek vrij uit, voor iedere wonde is er balsem.

— En hoe is 't huis gesteld ? wilde de gevangen nu weten.

— Moei weent en zucht, maar straks zal ze juichen ! En de kinderen denken, dat gij een verre reis doet. Aarzel niet, mijn zoon ! Ge hebt een vader voor u, iemand die zeer om uw heil bekommerd is, ging hij voort.

— Weet men te Brugge wat er mij overkwam ? vroeg de hoofdman der beenhouwers.

— Neen ! Pieter De Coninc, dien wij geraadpleegd hebben, gebood alles geheim te houden. Zie, nu zijt ge bevrijd. Laten we thans nog eenige oogenblikken wachten !

Breydel sprong op. Driftig greep hij beide handen van zijn neef en drukte die innig.

— Dank, dank ! murmelde hij. Dan stapte de deken met groote passen den kerker op en neer, teneinde zijne ledematen wat leniger te maken. Immers hij zou straks zijne armen noodig hebben !

Op dit oogenblik weerklonk in de gang een woest getier.

Arnold sidderde. Hij vreesde, dat zijn vriend Flip ontdekt was. Wellicht kwamen de dienaren van den heer van Syssele nu ook hem grijpen !

Maar neen, al dit lawijt had eene andere oorzaak.

— Waar is die verwaande poorter, die koeienhoofdman, die zwijgendoodslager ? vroeg iemand op dronkemanstoon. Waar is die dorper, die laat, die over ons den baas durft spelen ? Ik zal zijn vel afstroopen en er mij een paar wanten van maken. Mijne honden zullen zijn vleesch eten en zijne ooren wil ik aan de poort nagelen. Alloh, Wouter, Mathijs, Maarten, luiaards, dagdieven, opeters, komt en opent de cel, brengt dien beestenslachter voor mij ! Ik zal eens recht spreken. Mijn vader is nog te bang. Maarten, portier, oude grijskop, waar blijft ge, droomt ge of doet uw kreupel been weer pijn ? Snijd het af, ge zijt toch bijna dood ! Geef mij den sleutel !

— 't Is de zoon van den heer van Syssele, een jonkman van achttien jaar, maar een ellendige vagebond, een dronkelap en een roover, fluisterde Jan Breydel. Ha, kwam hij hier, 'k zou hem leeren mijn vel af te stroopen voor wanten, mij te dooden om mijn vleesch aan zijn hond te geven !

— St... oom... er nadert nog iemand. Ik hoor eene andere stem.

't Was die van Mathijs.

— Heer Reinier, zie de dienaar tot den zoon des edelmans, de gevangene spreekt zijn biecht. Een geestelijke is bij hem.

— Wat ! Zijn biecht spreken ! Welk dwaasheid is dat nu ! Moet een hond biecht spreken ¹⁾ ? Is dat op last van mijn vader ?

— Ja, heer !

1) Deze en dergelijke uitdrukkingen in den mond eens edelmans uit dien tijd zijn niet overdreven. Wij halen ze aan, om den lezer een denkbeeld te geven van de verachting, waarmee het nijvere, het zwoegende volk behandeld werd. 't Gebeurde dan ook, dat de maat vol was en de dorpers, in dolle woede en met hevigen haat in 't hart, de kasteelen bestormden en verdelgden.

— De oude is niet wijs ! Hij moest dien ossenmoordenaar al lang de tong uitgetrokken hebben, uit straf voor de taal, welke die Brugsche gek tegenover een edelman durfde bezigen ! Doe open, rap !

— Heer, uw vader...

— Mijn vader, mijn vader... ik ben hier baas, hoort ge dat, tegen-spreker ? Durft ge u ook al verzetten ? Weet ge dan niet, dat volk gelijk gij, maar geboren werd om ons te dienen en u door ons te laten slaan en schoppen, als wij dat willen ? Is die verwenschte deur nu nog niet open ?

JAN BREYDEL.

Arnold verkeerde in hevige spanning.

— Thans moeten wij handelen, zei zijn oom. Klop en roep den knecht en zeg, dat uw werk geëindigd is ! Maar houd uwe vuisten gereed, zooals ik de mijne.

Arnold bonsde op de deur.

— Mijn zoon, doe open ! riep hij, De gevangene heeft mijne hulp ontvangen.

De grendels werden weggeschoven. Jan Breydel drong zich in een hoek. Arnold greep den fakkel.

De deur knarste weer. Een terugstootend gelaat vertoonde zich voor de opening. Reinier, de zoon van den kasteelheer, stond daar.

— Alloh, monnik, buiten! riep hij boos. Gij hebt hier niets te maken. Wacht, ik zal dien beenhouwer eens ten doode bereiden! Mathijs, is hij stevig geboeid?

— Ja, heer!

— Buiten, monnik, hang dat licht eerst aan den muur. En dan weg, of ik sleur u bij uw vuilen baard in een ander hok.

De ellendeling trad in den kerker. Snel als de weerlicht sloeg Arnold hem de brandende flambouw in 't gelaat. Op 't zelfde oogenblik stormde Breydel vooruit, pakte Mathijs vast en wierp hem in den hoek, dien hij zelf pas verlaten had. De deken en zijn neef sprongen buiten, smeten de deur toe en schoven er de grendels voor.

De zoon van den heer van Syssele en Mathijs zaten nu op hunne beurt gevangen. De eerste hilde van de pijn.

— Volg mij, oom! zei Arnold met doffe stem. Buk u, de gang is laag!

— Snel, en sla neer, wie ons in den weg komt! mompelde de bevrijde.

De vermomde geestelijke liep vooruit. Boven aan de trap stond de heer van Syssele met Arnolds vriend aan zijne zijde.

— Heeft hij gesproken? vroeg de Leliaart haastig, toen hij Arnolds gestalte ontwaarde. Maar dan bleef hij, als van den donder getroffen, staan. Wie sprong daar drie, vier treden tegelijk omhoog?

Jan Breydel liet zijn vijand den tijd niet, om van zijne verassing te bekomen. Zonder één woord te spreken, greep hij den kasteelheer vast en slingerde hem van alle trappen.

— Voort nu! gebood hij.

— In de keuken bevinden zich slechts drie bedienden. We zijn even sterk, zei Flip.

— Handen gereed! Doch als 't niet noodig is, geen geweld! beval de deken.

De keuken was tamelijk ver van de trap, welke naar de kelders voerde.

Maarten, Diederik en Walter hadden wel gerucht vernomen, maar zoolang hunne hulpe niet ingeroepen werd, waagden ze het niet, zich onder de blikken huns meester te vertoonen. Ze zaten dus werkeloos bijeen, toen de twee geestelijken en de ontsnapte gevangene in hun vertrek traden.

— Wie is de portier? vroeg de deken met eene donderende stem.

De knechten sprongen verschrikt op. Ze meenden een spook te zien. Breydel, die kloeke Klauwaart, hier!

— Verstaat ge me niet! De portier! schreeuwde de deken ten tweeden male.

— Ik ... edele ... heer ! stamelde Maarten.

— Ontsluit ons de poort !

— Maar ...

— Geen maar ! Rap ... of ge deelt het lot van uw ellendigen meester !

— 't Kan me niet schelen, wat mijn baas, die grombeer zegt of raast ! juichte de grijsaard. Ge zijt vrij ... en dat doet mijn harte deugd... Kom, de poort is open !

Maarten liep zoo rap, als zijn oude beenen hem konden dragen.

— Mag ik met u mee ? vroeg hij smeekend. Ach, zeg niet neen, laat mij u vergezellen ! Ik wil dien wreedaard niet meer dienen.

— Wel gesproken ! zei Breydel, den ouden man een lichten slag op de schouder gevende. Een vlamming mag zich voor zulk gespuis niet buigen.

Het viertal verliet haastig het kasteel. Een half uur verder wist Breydel een boer te bewegen zijne kar in te spannen. En met dit voertuig bereikte men veilig de muren van Brugge.

Breydel, Arnold, Flip en de portier stegen af. Ze begaven zich in de herberg van Lieven, die op hun geklop en geroep, bevend van vreugde, zijne deur opende. Ralph was de eerste die Breydel's hand vatte.

— 'k Herkende uwe stem, zei hij bijna weenend van aandoening. 'k Was ziek maar nu ben ik genezen ! Ha ! onze aanvoerder is vrij !

De schaapherder was 's morgens, ondanks de moeite, welke Breydel's vrouw aangewend had, om hem in hare woning te houden, naar 't huis van zijn neef gegaan. Hij had 't paard, dat Willem van Saeftinghe hem leende, teruggezonden, en zou nu in de herberg blijven. Immers zijne vroegere betrekking hernemen, kon en wilde hij niet.

't Was te laat om door de poort in de stad te gaan. Toch wilde Breydel dien nacht nog thuis zijn, bij echtgenoot en kinderen.

Langs den zelfden weg, dien de brave herder den vorigen avond gevolgd had, geraakten de deken, Arnold en Flip veilig binnen de muren. Ze vonden den schildwacht slapende op de wal.

Breydel rende door de verlaten straten. Hij hijgde van verlangen de geliefde gade gerust te stellen.

Eindelijk, eindelijk stond hij voor zijne woning.

Met bevende hand hief hij den fraai bewerkten klopper op, De slag galmde door de wijde gang.

Een vlugge stap... die zijner vrouw.

— Jan ! Jan !

— Mathilde !

En de echtelieden lagen in elkanders armen. Eenige oogenblikken later stonden ze bij de sponde hunner kinderen. Deze sliepen gerust.

— Zie, hun hoofdkussen is nat. Ze hebben zich in slaap geschreid om hun vaderke, fluisterde de gelukkige moeder.

— Lieveelingen ! murmelde de Klauwaart en zacht drukte hij eene kus op de rozige wangen.

Weer viel de klopper. Deken De Coninc was daar.

— Ah, vriend, ik wist wel, dat uw kloeke neef en zijn dappere vriend hunne taak goed zouden verrichten, zei de éénoogige man op vroolijken toon. Zult ge nu 't vervolg wat kalmer zijn, Jan ?

Breydel drukte innig de hand van zijn verstandigen ambtgenoot. Daar stonden ze tegenover elkander, de beide Vlamingen, wier nagedachtenis voortleven zou, om hunne zielegrootheid en edele volks- en vaderlandsliefde.

— Zult ge kalm zijn, Jan ? herhaalde de deken der wevers. Ik doorgrond u. Morgen wilt ge de beenhouwers oproepen en 't slot van Syssele gaan verdelgen, nietwaar ?

— Ja ! Dat rooversnest, dat Leliaartskrocht moet verdwijnen !

— Geduld, Jan, geduld ! Al die kasteelen, waar vijanden van ons Vlaanderen huizen, zullen vergaan. Maar juist daarom moeten we nu kalm zijn. Ge zult u morgen rustig houden, nietwaar ? Het groote oogenblik onzer verlossing nadert. Ge weet als de nieuwe dag licht, wacht ons een verheven werk.

— 't Is waar, vriend en vader.

— Morgen willen we 't overschot van Jacob van Maerlant toevertrouwen aan de aarde, waarmee weldra het bloed der Vlamingen gedrenkt zal worden.

De knechten van den Sysseelschen heer vonden hun meester bewusteloos bij de trap en diens zoon met eene deerlijk verbrande tronie in den kelder, nevens den verbluften Mathijs.

De Leliaart werd haastig weggebracht. Den volgenden morgen liet hij zich, ofschoon nog krank, in eene koets naar Brugge voeren. Hij begaf zich naar den overste der Franschen en vroeg dien de uitlevering van Jan Breydel.

De stedevoogd luisterde aandachtig naar 't verhaal van den kasteelheer.

— Een lastig geval, mompelde hij. Ik moet uw verzoek weigeren.

— Wat ! zult gij den dorper beschermen tegenover een edelman ? riep de heer van Syssele nijdig uit.

— Ik moet wel. Ik had u toegestaan dien beenhouwer op te knopen

maar in stilte. Gij hebt u laten verschalken, dat is mijne schuld niet. Moest ik thans den deken doen aanhouden, dan brak er oproer in de stad uit en dit strookt nu niet met de plannen van den koning. Bedenk, de oorlog is nog niet herbegonnen. Oefen dus geduld ! Weldra breekt de krijg uit en dan kunt ge uwe wraak nemen.

De heer van Syssele moest teleurgesteld terugkeeren. Toen hij de stad verliet, werd hij door drie paar oogen bespied. Ralph, diens neef Lieven, en Maarten, de portier, zagen hem na. De laatste zou voorloopig in de herberg blijven, Breydel betaalde zijn kostgeld.

— Geduld ! zoo had ook de Fransche overste gezeid.

Neen, nog was de oorlog niet herbegonnen !

Breydel moest wachten ; zijn vijand ook.

Hoe zou het pleit beslecht worden ?

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

JAN BREYDEL.

— En hoe is 't thuis gesteld? wilde de gevangene nu weten.

— Moei weent en zucht, maar straks zal ze juichen! En de kinderen denken, dat gij een verre reis doet. Aarzel niet, mijn zoon! Ge hebt een vader voor u, iemand die zeer om uw heil bekommerd is, ging hij voort.

— Weet men te Brugge wat er mij overkwam? vroeg de hoofdman der beenhouwers.

— Neen! Pieter De Coninc, dien wij geraadpleegd hebben, gebod alles geheim te houden. Zie, nu zijt ge bevrijd. Laten we thans nog eenige oogenblikken wachten!

Breydel sprong op. Driftig greep hij beide handen van zijn neef en drukte die innig.

— Dank, dank! murmelde hij. Dan stapte de deken met groote passen den kerker op en neer, teneinde zijne ledematen wat leniger te maken. Immers hij zou straks zijne armen noodig hebben!